

– Irányuljon az első kérdés az egyetemi munkára. Amikor 1990-ben kineveztek a JATE egyetemi tanárána, milyen elképzelésekkel foglaltad el az oly régen kiérdemelt, de sokáig nélkülözött katedrát?

– Őszinte leszek, s ez azt jelenti, hogy megfogalmazom csalódásaimat. Nagyon hittem abban, hogy egyetemi tanárként sokat tehetek a Szegedhez kötődő irodalom népszerűsítéséért, az irodalomtudomány bizonyos területeinek elismertetéséért. Most, közel hetvenedik évenhez és nyugdíjazásomhoz szomorúan konstátálom, hogy nem elégtett ki ez a néhány egyetemi esztendő, nem tudtam megvalósítani elképzeléseimet, nem volt fogadó készség az általam felkínált témákra. Saját kollégáim szavazták le tanácskezesítői pályázatomat, amelyben kidolgoztam egy szegedi irodalomtörténeti iskola körvonalait, amelynek gazdagítása és kibontakoztatása fiatal munkatársaimra várt volna. Elűtöttem ettől a lehetőségtől, s ezáltal elváltam egy szegedi irodalomtörténeti iskola megszületésének esélyét is. Előadásokat hirdettem Szeged irodalmi műhelyeiről, Juhász Gyuláról, Móra Ferencről, Sinka Istvánról, Erdélyi Józsefről, speciálkollégiumot Tömörkény Istvánról, de fájó szívvel kellett tudomásul vennem, hogy az egyetemi hallgatók körében ezen témák iránt nincs érdeklődés. A Szegeden négy-öt évet eltöltő leendő tanárokat nem érinti meg sem a város, sem az idekötődő egyáltalán nem provinciális irodalom. Doktoranduszoknak tartottam módszertani és textológiai előadásokat, s ezek komoly visszhangot váltottak ki. E témakörben elkészítettem Babits Mihály, Sík Sándor, Füst Milán, Veress Péter, Illyés Gyula, Radnóti Miklós és Weöres Sándor Textológiai nézeti című dolgozataim, melyek a tervek szerint összesen egyetemi jegyzéként megjelennek.

– A magyar irodalomtudomány egyik legnagyobb vállalkozása volt a tavaly karácsonyi könyvünnepre megjelent Új magyar irodalmi lexikon három kötete, amelynek főszerkesztője voltál Szegedről, a Szerb utcából. Ennek előszavában írod: „Ahogy tökéletes társadalom, úgy tökéletes lexikon sincs. Az eddigi tapasztalatok szerint a legtöbb, amit célul tűzhetünk, hogy mintegy ötvenként bővített, javított új kiadásokkal, talán két évtizedig használható lexikont adhatunk az olvasó kezébe: akkorra – elsősorban a közben fellépő írók, költők, a kortársak műveinek gyarapodása miatt – a foltozás-toldozás

ellenére természetesen avul el a megjelenéskor legkorszerűbb, legfrissebb kézikönyv is. Talán nem szerénytelenség, ha kijelentem: ilyenek szánjuk az Új magyar irodalmi lexikont... A lexikoncikkírási szakembereinket nem túlságosan lelkesítette. A lexikonban való illetén szereplés erkölcsi elégtétele alig kecsegtette őket. A sok pontos részletadat utáni, időt rabló kutatásból a címszóban egy-egy évszám, néhány mondat lesz. Ugyanennyi fáradtsággal jobban és gyorsabban fizetett, ugyanakkor kevesebb felelősséggel járó cikkeket, tanulmányokat lehet írni. A rendszerváltozás sok szerzőnk, szerkesztőnk erejét, idejét elvonta vállalt feladatának elvégzésétől: többen visszaléptek, vagy sokszor sürgetés ellenére sem tartották meg szerződéses kötelességüket...” Amióta a lexikon megjelent, jónéhány kritika marasztalt el. Vajon igazuk van-e a szigorú ítészeknek vagy képtelenek átlátni egy ekkora munka labirintusát?

– Aki még nem csinálta, nem tudja fölmérni egy ilyen méretű lexikon összeállításának munkáját. A legutóbbi egy évben – mely egyetemi alkotószabadságom volt – telefonon és faxon, Magyarországtól Amerikáig és Ausztráliáig igyekeztem kiegészíteni és pontosítani meglévő adatokat, pótolni a hiányzó szócikkek részleteit és sorolhatnám. Háromszáztizenöt szerzővel, hét szerkesztővel végeztük a munkát, 11 ezer szócikket tartalmaz a három kötet, mely több millió adatot tár az érdeklődők elé. Sokan bírálják a lexikont, s a maguk szempontjából bizonyára igazuk van. De a hibás részek csak ezrelékekben fejezhetők ki. Berzsenyi Dániel nyilván nem tartakozik a róla szóló adatok ellen, Orbán Ottó igen. Csiky Gergely – és Zsold Béla meg Gellért Sándor – valóban kimaradt a kötetből, a kiadói rendetlenség és nemtörődőség miatt. Gyakran a lektorok mulasztásait olvassák a fejemre, leginkább pesze a kortárs irodalmárok. Pomogáts Béla, aki a kortársak szócikkait szerkesztette, nem kellő alaposággal és figyelemmel járt el, s most az ő mulasztásait is az én fejemre olvassák. Ugyanakkor meggyőződéssel mondhatom, hogy az apró hibák bocsánatos bűnök, kevés a lexikonban a súlyos hiba, s ez a három kötet használhatóbb, teljesebb és pontosabb minden eddigi irodalmi lexikonnál.

– A tudományos, filológiai munka mellett mindig is jelentős teret szántál a városismertető, népszerűsítő, hiánypótló helytörténeti kutatások-

Fotó: Schmidt Andrea

Mindörökké Szeged

A Szegedért Alapítvány fődijasa: Péter László irodalomtörténész, egyetemi tanár

Legutóbb három éve, 1992 májusában készítettem vele interjút, amikor Szeged városa 57. díszpolgárává választotta. Akkor a beszélgetést Móra Ferenc szavaival fejezte be, amelyet díszpolgári beszédének záró akkordjaként mondott: „Most a várossal örök frigyre lépem, és ígérem, hogy hűségemet megszegni soha nem fogom. Isten engem úgy segítjen.” Vajon az elmúlt három esztendő megrendítette-e Péter Lászlót ebbéli vallomásaiban, vagy megerősítette hitében?! Egy meglehetősen ellentmondásos és „gyűlölködés és szeretet” kapcsolat ötvén esztendeje után mit hozott az elmúlt néhány év? Tudjuk, hogy katedrát kapott a József Attila Tudományegyetemen, kézbe vehettük Szőregi délutánok (Írások Szegedről) című kötetét és megjelent hatalmas irodalomtörténeti munkája, az Új magyar irodalmi lexikon három kötete az Akadémiai Kiadónál.

– Valóban. Annak idején, a hetvenes évek közepén Tóth Béla, a Somogyi-könyvtár akkori igazgatója és én fogalmaztunk meg egy új Szeged monográfia igényét. Aztán úgy alakultak a dolgok, hogy kimaradtam a munkálatokból. Most azt kell mondanom, hogy hasznos mű született, fontos és alapos történeti monográfia. Az én elképzeléseimben azonban egy gazdagabb, stílusában egysegesebb és olvashatóbb történeti kép rajzolódott ki. A második kötet véleményem szerint a legyengébb, de a negyedik kötet 1918–19-ről szóló része is jelzi azt a bizonytalanságot, ami a szerzői megítélést jellemezte. Azt pedig a történeteszek gyávaságának tartom, hogy lemondtak az 5. kötet elkészítéséről.

– A Szegedi örökséggel, 1983-ban egy életműsorozatot indítottam útjára. Ennek eddig három kötete látott napvilágot, s az utolsó könyvem tipikus magyarországi sorsot ért meg. Még az Illés Endre igazgatta Szépirodalmi Könyvkiadó vállalta föl, majd halálát követően az utód, Tarnóc Márton is támogatja, mígnem a kiadó csődöt jelentett. Ezt követően Szeged város támogatásával a Püski Kiadó gondozásában került a könyv piacra. Így aztán 1989 helyett csak 1994-ben jelent meg. Természetesen kész az életműsorozat negyedik kötete is, amelynek munkacímje Tiszatext, amely saját számítógépes rendszerem nevét viseli. A Kalmár Intézet fejlesztette ki ezt a programot, s, 1987 óta ezen dolgozom. A munkacím mellett huszonkét címváltozatot soroltam fel, de elgondol-

kodom az általad javasolt Mindörökké Szeged címen is. Az írások 1988 és '91 között születtek és négy fejezet köré szerveződtek. Az Emlékek című összeállításban például Pusztaszerről, a piaristákról, a szegedi '56-ról szóló írásaimat gyűjtöttem egybe, az Örökhatóság sorozatában Eötvös Józsefről, Makai Ödönről, Márai Sándorról, Illyés Gyuláról és Radnóti-ról készült dolgozataimat, a Kortársak címszó alatt Bálint Sándorról, Sótér Istvánról, Erdei Ferencről, Dér Zoltán és Bori Imréről írott tanulmányaimat, a Magamról című fejezetben többen között kollégiumi igazgató sorsomról írtam. Címplapjára Bálint Sándor szobrának fotóját terveztem. Remélem, az ez évi könyvhétre vagy hetvenedik születésnapomra, 1996 januárjára könyvvel érik a válogatás.

– Annak idején Tóth Bélával Te kezdted el Szeged történeti monográfiájának munkálatait. Mégis nélkülöd valósult meg az immár befejezett, négykötetes mű.

– Szerkesztem Röske történeti monográfiáját, lektorálom az Akadémiai Kiadó gondozásában, Zsoldos Sándor szerkesztésében megjelenő Babits-levelek kritikái kiadását, lemezen van a JATE-PRESS kiadó jelenteti meg a Magyar írók-költők textológiai nézeti című egyetemi segéd-könyvet, a Somogyi-könyvtár Szegedi arcokéi sorozatában megjelenésre vár Tömörkény mikrokozmosza című cikkgyűjteményem. Nemsokára hetvenes évek lesz, ez az időszak a betakarítás, az őszi lehalászás, a kései szüret időszak. Szeretném megjelentetni József Attila-dolgozataimat, s kötetbe szerkeszteni a várossal kapcsolatos újabb írásaimat. Furcsa, ellentmondásos érzelmek dúlnak bennem, mert részint elégedett vagyok, hiszen a városért dolgozhattam négy évtizedig, de azzal is tisztában vagyok, hogy szerencsésebb körülmények között sokkal többet tehettem volna. „Késő minden kisőreg, / Eső után köpönyeg” – mondja a dal és én ezzel teljes mértékben egyetérték.

Tandí Lajos

Megjelent a Szeged márciusi számában

Önálló művek

- Mai magyar népmeser (1947)
- Egyéniség a népkultúrában (1947)
- Az ő-zés kérdéséhez (1952)
- Kálmány Lajos (1952)
- Espersit János (1955)
- József Attila Szegeden (1955)
- Juhász Gyula a munkásmozgalomban (1961)
- Juhász Gyula a forradalmakban (1965)
- Szeged irodalmi emlékhelyei (1974)
- Szeged utcanevei (1974)
- Ady nálunk (1977)
- Odessa és a magyarok (1978)
- Szőreg monográfiához (1979)
- József Attila közöttünk (1980)
- Így élt Juhász Gyula (1981, 1983)
- Bartók Szegeden (1981)
- Szeged. Útkönyv (1981, 1986)
- Kodály Szegeden (1982)
- Annák, szerelmek (1983)
- Szegedi örökség (1983)
- Kilenc írás Juhász Gyuláról (1983)
- Makói kis tükör (1985)
- A szerette Város (1986)
- Jerney János (1988)
- A szegedi főreáliskola, elődei és utódai (1989)
- Móra Ferenc (1989)
- Szegedi ferencesek (1991)

Péter László munkássága

Juhász Gyula hálójából (1993)
Szőregi délutánok (1994)

Szerkesztésében megjelent kötetek

- Juhász Gyula: Válogatott versek (1956)
- Réti Ödön: Furcsa népség (1957)
- Juhász Gyula: Örökség (1958)
- Juhász Gyula összes versei (1959, 1964, 1966, 1970, 1974, 1976, 1977)
- Juhász Gyula: Himnusz az emberhez (1960)
- Móra Ferenc: Tápéi furfangosok (1962)
- Tömörkény István: Megöltek egy legényt (1962)
- Tömörkény István: Munkák és napok a Tisza partján (1963)
- Tömörkény István: A házasság első éve (1963)
- Juhász Gyula összes művei (1963–1981. 1–9. k.)
- Móra Ferenc: Négy apának egy leánya (1963)
- Emlékkönyv Tömörkény István születésének centenáriuma (1966)
- Juhász Gyula: Szakállszáritó (1971)
- Tömörkény István: Kinyitni az idő (1971)
- Dózsa és Szeged (1972)

- Pusztaszér (1973, 1981)
- József Attila-breviárium (1974)
- Móricz Zsigmond: Paprikaszagú levegőben (1974)
- Tömörkény István: Így volt rendezve (1974)
- Tömörkény István: Szegedi alakok (1977)
- Móra Ferenc: Szegedinundánium (1979)
- Juhász Gyula: Szegedi kalendárium (1980)
- Juhász Gyula: Gazdag szegénység (1983)
- A Somogyi-könyvtár száz éve (1984)
- Emlékek a Somogyi-könyvtárról (1984)
- Bek Pista: Szegedi emlékek (1985)
- A Somogyi-könyvtár Kossuth-levelei (1986)
- Sótér István: Szeged könyve (1986)
- Móra Ferenc: Aranykoporsó (1987)
- Szögédi kincsös kalendárium (1989)
- Irodalmi szövegek kritikái kiadásának szabályzata (1988)
- Sík Sándor: Szegedi klasszikusok (1989)
- Tömörkény István: Katona a kötélben (1989)
- Juhász Gyula: Anna örök (1990)
- Tömörkény István: Gül Baba zarándokai. Írások Makóról (1991)
- Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön – Csilicsala Csalavári Csalavér (1993)
- Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről (1993)
- Tömörkény István: Két ló bitangásban és más elbeszélések (1994)
- Tudós tanárok (1994)
- Új magyar irodalmi lexikon, 1–3. k. (1994)
- Móra Ferenc: Aranykoporsó (1995)
- Vajtai István: Közélszék (1995)